

Prezenta lucrare conține _____ pagini

**ETAPA JUDEȚEANĂ/SECTOARELOR
MUNICIPIULUI BUCUREȘTI A
OLIMPIADELOR NAȚIONALE ȘCOLARE -
2026**

PROBA SCRISĂ

**LIMBI MATERNE SLAVE
– SECȚIUNEA (3)
LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ SLOVACĂ**

Clasa a X-a

Numele:.....
.....
Inițiala prenumelui tatălui:
Prenumele:.....
.....
Școala de proveniență:
.....
Centrul de olimpiadă:
Localitatea:
Județul:

Nume și prenume asistent	Semnătura

A	COMISIA DE EVALUARE	PUNCTAJ (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNĂTURA
	EVALUATOR I			
	EVALUATOR II			
	EVALUATOR III			
	EVALUATOR IV			
	PUNCTAJ FINAL			

B	COMISIA DE EVALUARE	PUNCTAJ (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNĂTURA
	EVALUATOR I			
	EVALUATOR II			
	EVALUATOR III			
	EVALUATOR IV			
	PUNCTAJ FINAL			

C	COMISIA DE EVALUARE	PUNCTAJ (CIFRE ȘI LITERE)	NUMELE ȘI PRENUMELE PROFESORULUI	SEMNĂTURA
	EVALUATOR I			
	EVALUATOR II			
	EVALUATOR III			
	EVALUATOR IV			
	PUNCTAJ FINAL			

- Všetky zadania sú povinné.
- Žiak získava 10 bodov z úradu.
- Celkový čas na vypracovanie 3 hodiny.

ZADANIE I.

(35 bodov)

Pozorne si prečítajte uvedenú ukážku:

Mišo nepočúva, a čo i počuje, nedbá. Hľadá do zeme, nepohnúc sebou. Anča-zmija pozerá kradmo k nemu. Ona najväčšmi bráni, aby si vzal Katu, a vidiac ho teraz takého zamĺknutého, myslí si v svedomí znepokojená: „Ako mi je ľúto tohto Miša, – ale či môžeme takú rozvírenicu do nášho domu pripustiť? No, veď nemôžeme... Veď on zabudne na vojenčine!“ poteší sa ešte. „Za tri roky bude tam, a potom nám sám bude ďakovať, že sme mu ju nedali vziať, čo si teraz i trochu požíali.“

Nastalo mlčanie. Akosi nejde rozhovor, hoci ich je štrnásť v izbe. Leniví sú všetci vravieť i myslieť. Tak im je dobre v tom akomsi zabudnutí – hlivení. Ani škrek dieťaťa ich nekormúti. Im je i tak dobre, keď škrieka – hocijako dobre.

„Naša lľa zas strečkuje,“ otvorí ústa predsa nízka Zuza, keď jej bol padol zrak na neobriadený stôl, no zažíva k tomu v príjemnej lieni.

„Niekde ju volali?“ spýta sa Paľo trochu mrzute. Keď je gazdinou, čo si nos doma nedrží. Samému je mu nie po vôli.

„Ver' ju! Veď vieš, že neobstojí medzi nami. Že jej je tu, panej veľkej, nečisto, špatné, nezdravo. Videla som ju do školského dvora ísť,“ povie Zuza so smiechom.

Nik sa neohlásil. Každý vie, že vzdelaná lľa musí aspoň raz do týždňa ísť do školy, aby si pobesedovala s pánmi. I teraz šla zato, no nik nič nevraví, hoci mohli by sa ohlásiť. L'a, stôl zacapkaný jedlom, hrnce neumyté, lyžice, misy otobôž. Keď je gazdinou, čo si nechodí o riad? No mlčia. Na každej tvári lenivosť. Všetci sú ako poparení v tom povetrí, zaspátí duchom, nemajú ani krvi v sebe, iba cmar... Len mrzáčkin duch pracuje. Od dvoch dní je ako sršeň. Šije s jedom skvosty, nádhery, ktoré nenávidí, lebo ona také nikdy nenosila. A k tomu doniesla si šitie žena, ktorú keď Anča zazrie, akoby sto diablov vstúpilo do nej, akoby tisíc ihál vrazilo sa jej do srdca... Doniesla si čepiec ušit' žena Jana Fuzákovie. Pôjde na svadbu; zavolali ju za svatku do susedov. Ondřík, vrstovník Mišov, sa žení (aj Mišo chcel sa oženiť teraz, no jemu nedovolili, že chcel Katu), treba sa vystrojiť pekne... Maru od Pekáčov vzal si Jano, špatnú, vyschnutú, a ona prežila život, čo ju nik nechcel. Ona nevie, čo je to vydat' sa a byť l'úbenou. Kto by i chcel mrzáčku? Ak by sa bol aj našiel taký, nezradil by to nikomu – hanbil by sa, že ju l'úbi. Vie, že nikomu nie je príjemnou. Jej život je len bodľač a trnie. A tu ešte má šit' i tejto! Anča odkopla by batôžtek, v ktorom je Marino šitie, nech by sa zakotúlal po nečistej zemi niekde pod posteľ, medzi smeti. Ešte i tej šit'!

„Paľo!“ začne s chvatom, s túžbou vyvrátiť sa na kom-tom, lebo srdce vrie jej zúfaním. „Ja to nedopustím ďalej, aby tvoja žena bola gazdinou. Ty si gazdom a z týchto niektorá bude gazdinou. To všade tak robia: nakriž. I tu tak musí byť!“

Paľo pozrel ponad stôl na sestru; či dochytili ich pri klame azda? No nerečie nič. Nie mu je zvykom odpovedať na všetko. Ťapákovci len na dvadsiate slovo odpovedajú. Jazyk nedvižný, zle ho je pohnúť – najmä pre daromnicu. No Anča ani nečaká odpoveď – ani nechce. Rozpaprčená je na celý svet. Oči jej horia. Lebo ona mala byť: ženou Janovou, no jej zdravie, mladosť – všetko. K tomu i Mišov smútok ju omína. Keby tu bola Kata, v prstoch by ju driapala. Veď podľa seba vie, čo je láska bez úfania.

Božena Slančíková Timrava – *Ťapákovci*

Na základe informácií získaných z ukážky vypracujte nasledovné úlohy:

Úloha č. 1

3 body

Vymenujte súrodencov Ťapákovcov, ktorí sú menovite spomenutí v texte.

Úloha č. 2

6 bodov

V rozsahu 5 – 6 riadkov charakterizujte Ťapákovcov.

Úloha č. 3

6 bodov

Vypíšte/vyvodte z textu tri informácie o Ili.

Úloha č. 4

4 body

V čom spočíva Ančino osobné nešťastie a ako ovplyvňuje jej správanie voči ostatným?

Úloha č. 5

3 body

Vysvetlite nasledovné vety: „*Len mrzáčkin duch pracuje. Od dvoch dní je ako sršeň.*“

Úloha č. 6

4 body

S myšlienkou/myšlienkami ktorých dvoch postáv nás autor oboznamuje? Predstavte jednu vec, o ktorej dané postavy rozmýšľajú.

Úloha č. 7

4 body

Ktoré dve postavy z textu poznajú, čo je „láska bez úfania“? Odôvodnite svoju odpoveď.

Úloha č. 8

5 bodov

Uved'te jeden znak literárneho smeru, do ktorého patrí dané dielo, a identifikujte v texte príslušný príklad.

ZADANIE II.

(20 bodov)

Vypracujte nasledovné úlohy:

Úloha č. 1

4 body

Ku každému autorovi a) – d) prirad'te literárne dielo 1) – 5), ktoré napísal.

a	Samo Chalupka	1	Skúsenosť
b	Martin Kukučín	2	Bratova ruka
c	Božena Slančíková Timrava	3	Detvan
d	Ján Kalinčiak	4	Rysavá jalovica
		5	Branko

Číslice zodpovedajúce správnym odpovediam sú:

a	b	c	d

Úloha č. 2

4 body

Označte písmenom X pravdivosť (P), respektíve nepravdivosť (N) každého výroku, vychádzajúc z informácií vzťahujúcich sa na slovenskú romantickú a realistickú literatúru.

Výrok	P	N
A) Pre slovenskú literatúru z obdobia realizmu je charakteristický rozpor medzi postavami, túžbami a skutočnosťou.		
B) V slovenskej realistickej literatúre sa pozornosť sústreďuje najmä na zobrazenie života na slovenskom vidieku a na prežívanie jednoduchého dedinského človeka.		
C) Slovenskí romantickí spisovatelia často čerpali námety z ľudovej slovesnosti a histórie.		
D) Slovenský realizmus sa nezameriava na verné zobrazovanie skutočnosti, ale uprednostňuje idealizovaný a skrášlený obraz života bez negatívnych stránok.		

Úloha č. 3

1 bod

Vyberte jednu z uvedených možností.

Daný text: „Ked' vatru rozložia na hronskom pohorí: / v dvanástich stoliciah biely deň zazorí. / A ked' si od zeme chlapci zadupkajú: /dvanástim stoliciam žilky zaihrajú.“ **obsahuje:**

- A)** epanastrofu
- B)** hyperbolu
- C)** epizeuxu
- D)** gradáciu

Písmeno zodpovedajúce správnej odpovedi je:

Úloha č. 4

1 bod

Vyberte jednu z uvedených možností.

Do realistickej novely *Neprebudený* od Martina Kukučina patria nasledovné postavy:

- A) Ondráš Machuľa, Zuzka Bežanovie, totka, Marína
- B) Ondráš Machuľa, Zuzka od Jablonckov, totka, Marína
- C) Ondráš Machuľa, Zuzka Bežanovie, totka, Iľa
- D) Ondráš Machuľa, Zuzka Bežanovie, totka, Zuzkina matka

Písmeno zodpovedajúce správnej odpovedi je:

Úloha č. 5

4 body

Ku každému umeleckému prostriedku a) – d) priradíte príklad 1) – 5), ktorý mu zodpovedá.

a prirovnanie

b epiteton

c metafora

d personifikácia

1 „Cesta k slnku slobody.“

2 „Horí ohnák, horí...“

3 „To sa chlapci, to sa jak oltárne sviece.“

4 „Spí čierno mesto....“

5 „preleteli... cez tú šíru vodu“

Číslice zodpovedajúce správnym odpovediam sú:

a	b	c	d

Úloha č. 6

1 bod

Vyberte jednu z uvedených možností.

Daný text: „...A ten ich kapitán, to je len veľký pán! / Perečko beľavé, červený dolomán; / keď ide po hore, ako ranné zore, / keď ide po lese, celý svet sa trasie!.“ **je charakteristikou:**

- A) Jánošíka z literárneho diela *Smrť Jánošíkova* od Jána Bottu
- B) Paľa z literárneho diela *Ťapákovci* od Boženy Slančíkovej Timravy
- C) Ondráša z literárneho diela *Neprebudený* od Martina Kukučina
- D) Janka Černoka z literárneho diela *Púť lásky* od Janka Kalinčiaka

Písmeno zodpovedajúce správnej odpovedi je:

Úloha č. 7

2 body

Vyberte jednu z uvedených možností.

Štylistická figúra založená na opakovaní toho istého slova v tom istom tvare za sebou vo verši alebo vo vete (napr.: „*Sloboda, sloboda, slobodienka moja.*“), sa nazýva:

- A) epanastrofa
- B) epizeuxa
- C) anafora
- D) epifora

Písmeno zodpovedajúce správnej odpovedi je:

Úloha č. 8

3 body

Doplňte ku každému citátu meno literárnej postavy, na ktorú sa vzťahuje.

- A) „...bol mladistvý, bujarý, junácky syn bašu Kapudána, zavčasu k vysokým skutkom, ku sláve pripravovaný. Ale aj nebolo krásnejšieho mládenca v celom okolí.“

**Miesto pre správnu
odpoveď:**

- B) Dievka jedna, [...], tridsaťročná – nevydatá. Nevydala sa – je mrzáčkou. Lámka jej telo pokazila ešte za malička. Nechodí, len na dlaniach a kolenách čo sa vláči po chyži. Po driek je pekná; tvár má krásnu dosiaľ, ale nohy si vystrieť nemôže...

**Miesto pre správnu
odpoveď:**

- C) „Hlava veľká, krytá ostrými vlasmi, ktoré sa ponášajú na zvieraciu srst', čelo nízke, oči nápadne malé, líčne kosti vypuklé, nos rozpláštený na kabáč a ústa široké.“

**Miesto pre správnu
odpoveď:**

ZADANIE III.

(35 bodov)

Pozorne si prečítajte uvedenú ukážku:

Literatúra je odjakživa zrkadlom doby, z ktorej pochádza. Nájdeme v nej mnoho vtedajších názorov a postojov ako autora, tak i spoločnosti. V histórii Slovenska hrá bezprostredne jednu z najvýznamnejších rolí – naši spisovatelia sa nikdy nebáli vzoprieť konvenciám, rúcať zaužívané štandardy a povedať i to, čo sa iní ľudia povedať báli. Mnohých za to neminula kritika či dokonca zákaz vydávania, no práve tým, že sa rozhodli ísť proti prúdu, sa zároveň stali inšpiratívnymi a zmenili viac ako len nazeranie na literatúru. [...]

Zdroj: <https://slovander.sk/pysno/slovenski-autori-a-ich-diela-ktore-zmenili-pohlad-nielen-na-literaturu/>

Takmer všetky Chalupkove básne majú historické pozadie, čo pre autorových súčasníkov znamenalo, že oživovali (dnes by sme povedali skôr „projektovali“) dávnu a slávnu minulosť - boje Slovanov i Slovákov proti nepriateľom (reprezentovaným Rimanmi, Tatármi a Turkami), ktoré sú dokladom statočnosti, odbojnosti a sily (národnej i mravnej) národa. Chalupkove skladby však nemali byť zveršovanými historickými poviedkami, povestami či rozprávkami, ale hrdinskými spevmi, čo znamená, že autor kládol dôraz na skoncentrovaný dej a „úderný“ výraz s prenikavým ideovým posolstvom — posolstvom slobody aj za cenu straty života.

Zdroj: <https://www.pre-slovensko.sk/literarne-okienko/samo-chalupka.php>

Na základe informácií získaných z ukážky a z literárneho diela vypracujte danú úlohu:

V rozsahu 2 – 3 strán predstavte básnickú skladbu *Mor ho!* od popredného básnika štúrovskej generácie Sama Chalupku.

Pri vypracovaní eseje uplatňujte esejistický štýl a majte na zreteli poradie nižšie uvedených pomocných bodov. Každý z uvedených bodov, v rámci eseje, spracujte v novom odseku. Odseky číslojte v poradí daných bodov (napr. a. 1.). Striktne sa pridriavajte nižšie uvedených bodov.

a. Obsahová stránka textu

25 bodov

1. Stručne načrtnite spoločensko-historický kontext.
2. Zaradte básnickú skladbu *Mor ho!* do literárneho smeru.
3. Určte dva znaky daného literárneho smeru a uveďte k nim príklady z danej básnickej skladby.
4. Spresnite stručný (chronologický) dej básnickej skladby.
5. Predstavte charakteristiku slovanských junákov (s uvedením príslušných veršov).

b. Formálna a štylistická stránka textu (tvorivé spracovanie – 1 bod; nadväznosť a logický sled informácií – 4 body; členenie textu na úvod, jadro a záver – 1 bod; vzhľad a čitateľnosť textu – 1 bod; dodržanie noriem súčasného spisovného jazyka – 3 body)

10 bodov

